

Boodschappen

Het is maar goed dat de avonden flink aan het lengen zijn. Eerst was daar de dikke pil van Daniel Yergin en nu wenkt dan het jaarlijkse huiswerk van het Internationaal Energieagentschap, de World Energy Outlook 2011. Sommigen hebben in augustus al een kleine voorsprong gekregen door enkele hoofdstukken van commentaar te voorzien. En natuurlijk lag het gasverhaal in juni al op eenieders bureau. Toch is de presentatie van het geheel altijd weer spannend omdat daarin de context, toon en nuances worden aangebracht die de lezer op pad moeten helpen om de ontwikkelingen in de internationale energiesector te begrijpen. Boodschappen waren er genoeg; over deuren, meer, minder, uitdagingen, vele miljarden en nieuwe ogen.

Deur

De WEO 2011 is zwaar werk dit jaar. De meest opvallende boodschap was dat de deur naar een temperatuurstijging van 20 C in 2017 definitief dicht gaat. Een groot deel van de emissies wordt dan ingesloten door de bestaande capaciteit. De wereld blijft zonder nieuw beleid op een traject van veel hogere emissies steken. Het is bovendien duidelijk dat de ombygging in de OECD-landen veel

langzamer gaat dan de groei van emissies in de opkomende landen. Daar helpt zelfs een forse afkoeling van de economie in de OECD-landen niet aan. Zelfs een minder strak scenario dan de 2 graden, waar de G-8 zich voor heeft opgeworpen, raakt uit het vizier zonder aanvullende maatregelen. Dat zijn dus zware deuren die dichtvallen. De beleidsruimte in de Europese lidstaten van de OECD om een flinke zwengel aan de groene bestedingen te geven, wordt met de dag kleiner. Het moet dus uit de markt komen, maar ook daar wordt pijn geleden.

Panelen

De ontwikkelingen in de energiesector wisselen elkaar in rap tempo af. De veranderingen in de internationale gasmarkt zijn spectaculair te noemen, de onzekerheden in de oliemarkt zijn dat ook. De snelle beleidswissel in Duitsland over de plaats van nucleair in de elektriciteitsmix en de navolging elders zet extra druk op de klimaat- en investeringsagenda. De verwachte golf van LNG werd dit jaar goeddeels opgedweild door Japan en andere Aziatische vraag, maar wist genoeg onrust te zaaien in de Europese gasmarkt dat de oliegeïndexeerde langetermijncontracten onder druk zijn komen te staan. Duurzame energie is na een initiële crisis boost nu ook in zwaarder weer terecht gekomen, nu stimuleringsprogramma's aflopen en de ruimte voor nieuwe bestedingen in veel landen erg klein wordt. Voor de VS met de ruime voorkomens aan conventionele en onconventionele energie en voldoende land

om ook biomassa en –brandstoffen binnenlands te ontwikkelen zijn de afwegingen vooral van binnenlands belang. De recente ontwikkelingen dragen met name bij aan een verbetering van de voorzieningszekerheid van het land. Voor Europa, dat hoe dan ook veel energie zal moeten importeren, zijn de afwegingen veel moeilijker in een energiewereld waar de panelen zozeer aan het schuiven zijn. Daarnaast zijn de dimensies van het energieprobleem zo langzamerhand het Europese bevattingvermogen ontstegen. Een moeilijke en ongetwijfeld lange Europese discussie over het verhogen van de CO₂-reductie van 20 naar 30 procent bespaart volgens Birol het equivalent van twee weken van Chinese emissies. Voeg dit inzicht toe aan de kortetermijndruk van de crisis en de transitiecocktail ziet er ineens heel anders uit dan gedacht.

Venster

WEO 2011 biedt een venster op de toekomst. De presentatie zal geen enkele luisteraar gerust hebben gesteld, zeker niet aan het eind van een jaar waar de veranderingen elkaar zo snel zijn opgevolgd. Zelfs de boodschap dat de gouden eeuw voor gas er aankomt, mits de gasindustrie dit gas onder gouden voorwaarden kan produceren, werd voor de Nederlandse oren toch met een maar uitgesproken. De vooruitzichten voor gas zijn vooral gunstig in de rest van de wereld, in Europa zijn de vooruitzichten veel onzekerder. Voor de rest waren de boodschappen ongemakkelijk, vooral voor

de Europese oren. Ergens in de presentatie werd tussen neus en lippen gerefererd aan het feit dat beslissingen in Moskou en Beijing minstens zo veel invloed hebben op het Europese beleid als de Europese beslissingen zelf. Voeg dat bij de ongerustheid over de ontwikkelingen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten en het comfort neemt drastisch af.

Ongerust

Veel zal afhangen of de wereldgemeenschap, wellicht in de gedaante van de G-20, de boodschappen in samenhang kan oppakken. De boodschappen verpakt in een meer nationaal-strategische jas geeft een andere uitkomst dan een multilaterale jas. De vraag is of de landen met de vermeende strategische opperhand gevoelig zijn voor samenwerking aan een structurele aanpak of dat energie inderdaad het geo-economische en geopolitieke lakmoestest wordt die tussen de zinnen van de WEO 2011 doorklinkt. Ik ben er niet geruster op geworden.

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen. ■

